

Umění darovat

V brzkých ranních hodinách 24. února 2022 někteří při čtení titulků nebo poslechu zpráv stěží popadli dech. Rusko vpadlo na Ukrajinu.

Text *Dagmar Goldmannová*

Loni začala válka jen několik stovek kilometrů od našich hranic. Bezprecedentní krize dopadla snad na každou oblast a – až na zbrojaře a podobné podniky – ji pocítili všichni. Navzdory nebo díky tomu byl však minulý rok z pohledu filantropie rekordní. Nabízí se otázka: Jedná se pouze o ojedinělý výkyv, nebo se můžeme těšit, že ochota přispívat zůstane na vysoké úrovni i do budoucna? Anebo – co je ještě filantropie? Protože donoři své dary posílali nejen na lékárníčky, ale i na zbraně.

Pokud bychom spočítali dohromady dobových sbírek na humanitární a další pomoc a také sbírky na zbraně, přispěli Češi od začátku války do konce roku 2022 na projekty související s válkou více než čtyřmi miliardami korun. Ještě nikdy se dárci v Česku filantropicky nezapojili do řešení krize v takové míře a tak velkým objemem finančních darů. Za absolutními čísly se však skrývá mnohem více.

Především to, že pomoc nebyla jen ve formě finančních darů. V březnu 2022 PAQ Research společně s Českými prioritami a skupinou nezávislých autorů připravili studii Integrace ukrajinských uprchlíků v ČR 2022+. V ní představili možné scénáře vývoje a výzvy, které se postupně objevovaly s příchodem obrovského počtu válečných běženců do Česka. Zpětně můžeme poznamenat, že ty nejčernější scénáře, které autoři studie předpokládali, se nenaplnily. Proč?

Miliardová pomoc

V oblasti bydlení to bylo především díky solidárním českým domácnostem, které ubytovaly až 40 procent uprchlíků, z velké části

děti a ženy (v březnu letošního roku to bylo podle PAQ Research 34 procent). Mnoho lidí vykročilo ze svých komfortních zón a na vlastní riziko vozili humanitární pomoc na hranice nebo přímo na Ukrajinu.

Zásadní roli při řešení situace s uprchlíky sehrál neziskový sektor, ať už se jednalo o organizaci Člověk v tísni, Organizaci pro pomoc uprchlíkům, společnost META, Sdružení pro integraci a migraci nebo třeba Iniciativu Hlavák. Neziskovky pomáhaly jak v akutních případech, tak se začleněním uprchlíků do české společnosti. Výzvu zvládl také český vzdělávací systém, především na předškolní a základní úrovni, kdy se většina ukrajinských dětí integrovala do českých tříd a díky tomu jsme se vyhnuli nepříjemným dopadům segregace.

Reagovat však dokázal i pracovní trh, který se otevřel nově přichozím, přestože ukrajinskí uprchlíci pracují většinou pod svou kvalifikací. PAQ Research ve své studii, shrnující integraci od počátku války do začátku roku 2023, k tomu uvádí, že v Česku aktuálně pracuje 56 procent z ekonomicky aktivní populace běženců. Zaměstnanost roste stabilně mezi uprchlíky, kteří přicestovali v posledních deseti měsících.

Ale vraťme se k rekordní finanční pomoci zmíněné v úvodu. Nejvýraznější byla ochota Čechů darovat viditelná na online dárcovských portálech. Na tom největším – Darujme.cz – lidé v roce 2022 darovali 765 milionů korun, což bylo o více než 200 milionů více než v roce předchozím, který byl také rekordní (neboť byl spojený s živelní pohromou na jihu Moravy,

po které následovala neméně živelná vlna solidarity). Na druhé největší dárcovské platformě Donio lidé věnovali 272 milionů korun. V součtu to tedy na těchto dvou platformách byla téměř miliarda korun – a to i přes dobu plnou nejistoty, zvyšující se inflaci a zdražování.

Závody miliardářů

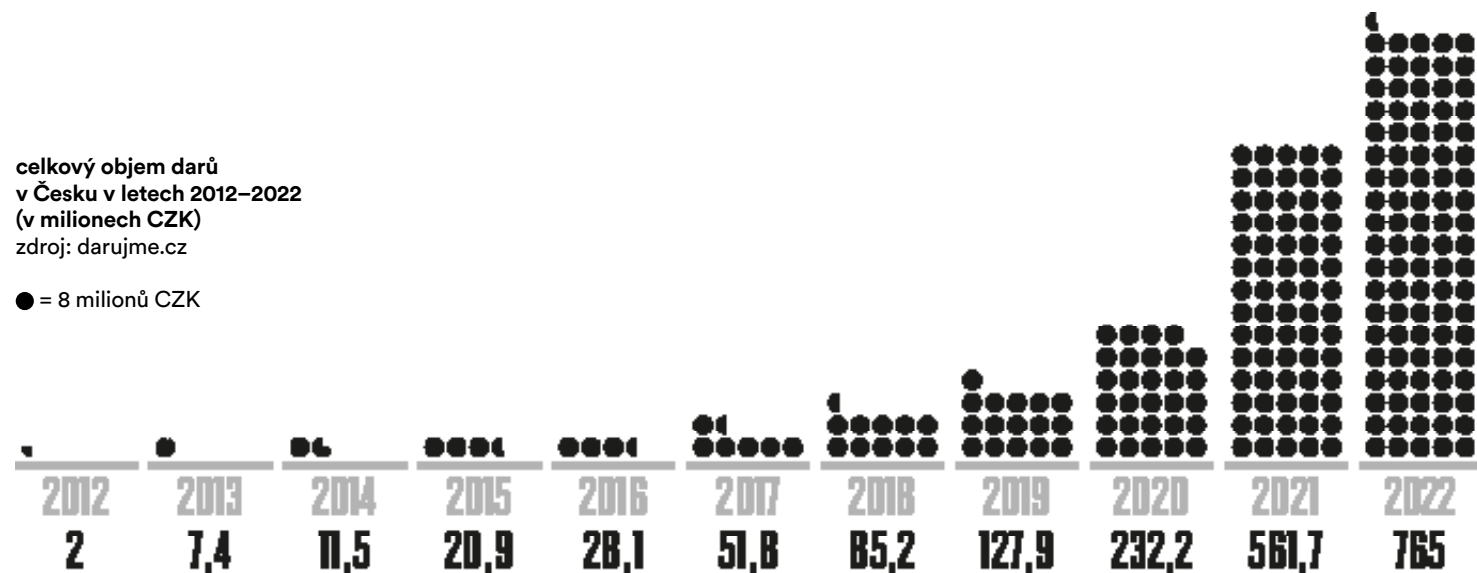
Deseti- až stamilionové částky směřující na podporu Ukrajiny veřejně ohlašovali také čeští miliardáři. Mezi nejvýraznějšími donory byli Ivo Lukačovič, Jan Barta, Dušan Šenkypel nebo Dalibor Dědek. Jen první a poslední jmenovaný podle veřejných prohlášení nebo odhadů darovali každý přes 100 milionů korun. Znamená to zásadní posun v řádech částek věnovaných na filantropii.

Via Clarita společně s PAQ Research a Nadací České spořitelny na začátku roku 2023 realizovala sondu mezi čtyřicítkou českých nadací, nadačních fondů a individuálních donorů. Cílem bylo zjistit, jak velká a výrazná byla podpora integrace ukrajinských uprchlíků a do kterých oblastí nebo témat podpora směřovala v loňském roce. Výsledky potvrdily trend, který byl patrný.

Průměrná výše celkových darů byla mezi účastníky průzkumu 12 milionů korun, nejčastěji nadace a nadační fondy věnovaly mezi jedním a 10 miliony. Stěžejní byla pomoc s bydlením (38 procent), přímá materiální pomoc (31 procent) a jazykové vzdělávání dospělých (25 procent). Další oblast, na kterou se dárci zaměřili, bylo doučování, výuka češtiny a volnočasové aktivity dětí (19 procent). Jedním z největších dárců byla Nadace České spořitelny, která

celkový objem darů
v Česku v letech 2012–2022
(v milionech CZK)
zdroj: darujme.cz

● = 8 milionů CZK

na integraci ukrajinských uprchlíků alokovala 80 milionů korun.

Válka na Ukrajině otevřela nová témata a ukázala, jak nejasné mohou být hranice, které nás nutí se ptát: Je to ještě filantropie? Nový etický a morální rozměr otevřely dary na zbraně. Formálně tuto možnost posvětil stát, když umožnil peníze na zbraně označit jako daňově uznatelné, bylo tedy možné si do příslušné výše snížit daňový základ. Na otázku, jestli se stále pohybujeme v oblasti filantropie, nebo ji už opouštíme, si však musí odpovědět každý sám, jak mimo jiné poznamenává fundraisingový expert Jan Kroupa ve filozoficky laděném textu publikovaném v loňské ročence Umění darovat speciál.

Dárek pro Putina

Na základě dat a především souhrnné částky, která je uvedena na sbírkovém portálu Dárek pro Putina, můžeme říct, že tato forma podpory lidem smysl dává. Češi tam od začátku války poslali více než půl miliardy korun a kromě konkrétních zbraní, mezi něž patří například „tank Tomáš“ nebo „raketomet Přemysl“, slouží peníze na nákup munice, vojenského vybavení nebo lékárníček.

Stejně jako se dokázala legislativa přizpůsobit nastalé situaci, flexibilitu prokázal také český filantropický sektor. Podporu efektivně koordinoval a směřoval do oblastí, kde byla pomoc potřeba. Příkladem se stala skupina nadací, nadačních fondů a soukromých donorů zaměřených na oblast vzdělávání a integrace ukrajinských uprchlíků, kterou koordinuje Nadační fond Eduzměna. Během průběžných

setkání v rámci vzniklé platformy, jejíž součástí byli také zástupci státu a neziskových organizací, dokázali podporu v řádech milionů korun distribuovat tak, aby pokrývala bílá místa, která vznikala ve vzdělávacím systému a v konečném důsledku se netýkala jen ukrajinských dětí. Dobrým příkladem je podpora volnočasových aktivit skrze projekt Darujme kroužky dětem spravovaný Českou radou dětí a mládeže.

Válka však také nepřímou poukázala na nová témata, která do té doby stála spíše na okraji zájmu médií, úředníků i laické veřejnosti. Takovým tématem je duševní zdraví. Sonda mezi nadacemi, nadačními fondy a soukromými dárci odhalila, že donory byla tato oblast vnímána jako nedostatečně podpořená – a zároveň je to oblast, která má v roce 2023 největší podporu mezi respondenty. Otázka duševního zdraví rovněž obrovsky nabyla na významu během pandemie.

Dalším tématem nebo spíše trendem byla ochota spolupracovat jak mezi dárci, tak napříč sektory. Potvrzuje to koordinační skupina zmíněná výše nebo zájem o setkání, které Via Clarita organizovala v roce 2022 i letos a na němž se zástupci státu, neziskového a soukromého sektoru snažili najít společnou cestu při řešení aktuálních i budoucích výzev souvisejících s dopady války na Ukrajině.

Filantropický skokan

Jakkoliv můžeme z textu nabýt dojem, že se filantropie nadechla až s nečekanou intenzitou, je to nádech spíše nejistý. Přesnější přirovnání možná je, že úlevný výdech je ještě daleko. Válka na Ukrajině stále pokračuje, a přestože,

jak jsme se zmínili, se nejčernější scénáře nepotvrdily, nedá se říct, že by bylo možné polevit. V oblasti integrace ukrajinských uprchlíků je stále mnoho bílých míst a výzev, které je potřeba zvládnout. Namísto je určitá ostrážitost, protože dopady jakékoli krize se mohou projevit teprve s mnohem větším odstupem.

A přestože nám chybí přesná data, v rámci dlouhodobého vývoje je patrné, že filantropie v České republice konstantně roste – a to i krizím navzdory. Ilustruje to statistika, která byla součástí textu Jiřího Bárty, publikovaná v mezinárodním filantropickém magazínu The Alliance: „Zatímco v roce 2011 obsadila Česká republika 98. místo na světě, ve zprávě World Giving Index za rok 2021 byla označena za ‚největšího skokana‘, protože se umístila na 13. pozici. Fakticky to znamená, že jsme se ve srovnání s rokem 2011 posunuli v žebříčku o 85 míst.“ A to už svědčí o podstatné kapacitě filantropických plíc české společnosti, kterou od loňského roku nerozšiřují jen přední čeští filantropové a miliardáři, ale i solidární sousedé a sousedky. ♦

Dagmar Goldmannová

Ředitelka Nadačního fondu Via Clarita, propojuje projekty ze světa mezinárodních firem a filantropie. Věnovala se také oblasti HR, společenské odpovědnosti, humanitárním a rozvojovým projektům v Africe a Asii a dlouhodobě i tématu dobrovolnictví a globálního vzdělávání.

Trochu jiná liga mateřství

Ten moment, kdy si myslíte, že už nemůžete. Kdy máte chuť všechno vzdát. Kdy vám celý svět připadá nespravedlivý. Kdy máte pocit, že jste na konci svých možností. Kdy sotva popadáte dech a chce se vám jen hrůzou ječet... Tak v ten moment se zase znovu zhluboka nadechněte a přidejte.

Text *Kateřina Fialová*

V ten moment totiž – někde za pomyslnou hranicí našich možností – začíná ten největší růst. A i když to nebude cesta růžovým hájkem a přijdou další zkoušky, těžké chvíle, probírané noci, i tak posbírejte všechny ty klacky, co máte pod nohama, a udělejte z nich odrazový můstek. Můstek sama pro sebe za lepším, silnějším, laskavějším, chápavějším já. A můstek pro ostatní, co po umetených cestách nešlapou. Protože pokud se nevzdáte, nemůžete prohrát.

Jeden z významných profesorů české lékařské fyziologie měl oblíbenou větu: „Ty nejjednodušší věci jsou často ty nejvíc geniální.“ A přesně tak to funguje, nejen v lidském těle. Praktikujte něco tak primitivního a jednoduchého, jako je dotek, a spustíte v těle takovou kaskádu fyziologických mechanismů, že se vám o tom ani nesnilo. Dotek (ale třeba i lidský hlas nebo sociální kontakt) je jeden ze stimulů, který aktivuje parasympatickou část vegetativní nervové soustavy. Takže úplně jednoduše shrnuto: Obejmete-li někoho, ovlivníte tím jeho dýchání, srdeční činnost, trávení a mimo jiné tím spustíte i vyplavení hormonu oxytocinu, který vyvolává v těle moc příjemné pocity.

Polohování miminka na holý hrudník se říká klokánkování a je to jednoduchá, ale záračná technika a jeden z důležitých terapeutických přístupů v péči o předčasně narozené miminko. V rozvojových zemích díky ní bylo dokonce zachráněno mnoho životů. Miminko cítí kontakt kůže a slyší srdeční ozvy, které zná z dob, kdy bylo v bříšku. Srovnávají se mu tím do příznivých hodnot dýchací frekvence, saturace krve, srdeční akce. Je pro to úplně jednoduchý a jednoznačný důkaz. Většina nedono-

šených dětí má tyto funkce monitorované a ve chvíli, kdy se položí na holý hrudník, hodnoty se okamžitě upravují. No není to krásná terapie? Pro oba zúčastněné?

Být rodičem je zkušenost, na kterou vás žádná škola ani předporodní kurzy nepřipraví. Být rodičem předčasně narozeného miminka je zkušenost, na kterou vás nepřipraví absolutně nic, ani to, že už jste se rodičem dříve stali... Padnete do toho rovnýma nohama a ještě nějakou dobu v bezdeši zíráte, jestli se to opravdu stalo. Je to šok, jiné slovo na to není... Pod volnou košilí schováváte pořád ještě velké břicho, kde včera miminko bylo, a dnes už není. A pořád ho dál tak ze setrvačnosti hladíte, jako by ten malý drobeček byl stále pod vašim, teď tak zrychleně bijícím srdcem.

Místo boje s nedostatkem spánku, hormonální bouří v šestinedělí, uspáváním a bolením břicha svádíte úplně jiné bojovky. Boje o každý dech, o každý den, o každý gram. O přežití! Neřešíte kojení, ale děkujete pánu bohu za každý mililitr odstříkaného a přes sondu podaného mlíčka.

Nemůžete se dočkat, až toho drobečka uvidíte, až se ho budete moci dotknout. Víte přesně, že to chcete, a moc to chcete. Pak se vám sice podlomí kolena a zatmí před očima, když se s ním poprvé setkáte a zjistíte, že vaše malá láska je opravdu malá jen do jedné dlaně a že snad všude má sondu, kanylku, flexilku, čidlo nebo jiný drátek či hadičku. Ale samozřejmě na sobě nedáte nic znát. Ani když se vám sevře hrdlo, jak uslyšíte ten tenounký pláč nedonošeného miminka. Tak moc jiné to je...

A když se pak podíváte do jeho očí plných

lásky a neskutečného odhodlání, přes hranu spodního víčka vám začnou nekontrolovatelně proudit slzy jako hrachy. Najednou pochopíte, že i když vaše osudové setkání přišlo nečekaně, předčasně a vůbec to nebylo dokonalé a sluncem zalité jako ve vašich představách, pořád je to velká, bezpodmínečná, neokonečná láska... ♦

Úryvek byl vybrán z knihy Když přichází na svět miminka do dlaně (2022) z kapitoly, kterou napsala MUDr. Kateřina Fialová, Ph.D., maminka předčasně narozené dcery Emmy, koordinátorka Nedoklubka pro neonatologické oddělení FN Brno.

Nedoklubko

Nezisková organizace podporující rodiny předčasně narozených dětí od roku 2002. Předává rodičům relevantní informace o předčasném porodu. Podporuje neonatologická oddělení. Posiluje soudržnost rodičů a sdílí příběhy a vzkazy. Zvyšuje informovanost veřejnosti o problematice předčasně narozených dětí. Je zakládajícím členem EFCNI (Evropská nadace pro péči o novorozence). Je držitelem Ceny veřejnosti ocenění Neziskovka roku a od roku 2022 držitelem Značky spolehlivosti Asociace veřejně prospěšných organizací.

www.nedoklubko.cz
www.darujme.cz/projekt/1205816